

บทที่ 1

บทนำ

การเพิ่มขึ้นของประชากร มีผลทำให้ความต้องการพื้นที่ทำการเกษตรและใช้สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่ดินมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นพื้นที่รกร้างว่างเปล่าซึ่งเดิมใช้เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์ลดลง ประกอบกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2539) ได้มีโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ปี 2540 - 2544 โดยมีแผนงานในการเร่งรัดและส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคนมแบบอาชีพเสริมเป็นอาชีพหลัก เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของฝูงโคนม ในประเทศให้สูงขึ้นและจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศภายใต้พันธกรณีขององค์การค้าโลก มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ภาครัฐจะต้องตระหนัก และเร่งดำเนินการเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมในฐานะอาชีพหนึ่งของเกษตรกรคือ ต้นทุนการผลิตนมต่อหน่วยจะต้องลดลง พัฒนาศักยภาพขององค์กรเกษตรกร เร่งรัดส่งเสริมขยายการเลี้ยงโคนมทั้งในพื้นที่เก่าที่เลี้ยงอยู่แล้ว และมีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มจำนวนสมาชิกและประชากรโค หรือขยายกลุ่มผู้เลี้ยงรายใหม่ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีศักยภาพและเหมาะแก่การเลี้ยงโคนม เป้าหมายของโครงการส่งเสริมผู้เลี้ยงโคนมรายใหม่ หรือเพิ่มจำนวนโคนมแก่ผู้เลี้ยงโคนมรายเก่ารวม 5 ปี (2540 - 2544) จำนวนโคนม 65,000 ตัว พื้นที่ซึ่งมีการส่งเสริมเลี้ยงโคนมอยู่แล้ว และยังสามารถที่จะรับน้ำนมดิบได้เพิ่มขึ้นคือ (1) ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี จันทบุรี สระแก้ว ชลบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี และใกล้เคียง (2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัยภูมิ นครราชสีมา สุรินทร์ อุบลราชธานี มหาสารคาม ขอนแก่น อุดรธานี เลย สกลนคร กาฬสินธุ์ นครพนม หนองคาย และใกล้เคียง (3) ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดพิจิตร เพชรบูรณ์ อุทัยธานี นครสวรรค์ เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ ลำปาง สุโขทัย พิษณุโลก และใกล้เคียง (4) ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดพัทลุง ตรัง สงขลา สุราษฎร์ธานี ชุมพร นครศรีธรรมราช และใกล้เคียง

ในปี 2542 ประเทศไทยมีจำนวนโคนมทั้งหมด 282,655 ตัว โดยแยกเป็นโคนมแม่พันธุ์ 151,210 ตัว (โคกำลังรีดนม 115,394 ตัว และโคนมแห้ง 35,816 ตัว) โคไม่ให้น้ำนมเพศเมีย จำนวน 122,717 ตัว โคนมเพศผู้ 8,728 ตัว ผู้เลี้ยงโคนม 15,471 ครัวเรือน ปริมาณน้ำนมดิบ ณ วันสำรวจ 1,097,852 กิโลกรัมต่อวัน (กรมปศุสัตว์, 2543) ซึ่งจากการที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะเพิ่มจำนวนโคนม ปัญหาที่จะตามมาคือ การขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ จากการรายงานของ สมปอง และคณะ (2535) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ฟาร์มเฉลี่ย 3.01 ไร่ โดยจัดทำเป็นพื้นที่

ที่แปลงหญ้า 2.37 ไร่ ผู้เลี้ยงโคนมจะใช้หญ้าสดที่ได้จากแปลงหญ้าของตนเอง และหรือหญ้าสดจากแปลงหญ้าสาธารณะ เป็นอาหารหลักในฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งใช้ฟางเป็นหลักและเสริมด้วยหญ้าสด หรือวัสดุเศษเหลือทางการเกษตรและวัสดุเศษเหลือจากโรงงานอุตสาหกรรม ตามระยะเวลาที่มีวัสดุดังกล่าว ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงโคนมของผู้เลี้ยงโคนมคือ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการอาหารและราคาน้ำนมดิบที่มีราคาต่ำ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางเพิ่มผลผลิตพืชอาหารสัตว์โดยใช้พื้นที่ทำการเกษตรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาจจะปลูกพืชอาหารสัตว์แซมระหว่างพืชเศรษฐกิจ หรือภายใต้สภาพร่มเงาของไม้ผลยืนต้น ข้อมูลพื้นที่ปลูกไม้ผลเชิงการค้าในปี 2536 มีพื้นที่ทั้งหมด 521,799 ไร่ รวมไม้ผล จำนวน 27 ชนิด ส่วนในภาคเหนือ จังหวัดที่มีการปลูกลำไยมากที่สุดคือ จังหวัดลำพูน จำนวน 10,205.25 ไร่ รองลงมาจังหวัดเชียงใหม่ 6,747.23 ไร่ เชียงราย 4,354.10 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2536) จากข้อมูลดังกล่าวมีพื้นที่ในการปลูกไม้ผลมาก โดยเฉพาะในพื้นที่บริเวณใต้ต้นไม้ผลมีร่มเงาไม่แน่นอนที่บจนเกินไป ในกรณีที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีส่วนลำไยอยู่แล้ว จึงน่าจะมีการทำการศึกษาหาชนิดของพืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสม ที่ปลูกระหว่างแถวภายใต้สภาพร่มเงาของสวนลำไย โดยพิจารณาจากผลผลิตของพืชอาหารสัตว์แต่ละชนิด เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ของผู้เลี้ยงโคนม และยังเป็น การสนับสนุนและพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึงผลผลิตหญ้าแต่ละชนิด ภายใต้สภาพร่มเงาของสวนลำไย
2. ศึกษาถึงคุณค่าทางอาหารของหญ้าแต่ละชนิด ภายใต้สภาพร่มเงาของสวนลำไย
3. ศึกษาผลกระทบของแสงต่อผลผลิตและและคุณค่าทางอาหารของหญ้าชนิดต่าง ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ ในการส่งเสริมและพัฒนาพืชอาหารสัตว์ สำหรับการเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการเลี้ยงโคนม
2. ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยขั้นต่อไป